

KELTAINEN KIRJASTO

The background is a vibrant red with dynamic, white, brush-like strokes that create a sense of movement and depth. A white bird is depicted in flight, positioned in the upper right quadrant of the cover. The title is written in a large, white, calligraphic script that flows across the center of the image.

ME
OLEMMME
SUSIA

Ernie Wyld

KELTAINEN KIRJASTO

EVIE WYLD:

Kaikki laulavat linnut (2013, suom. 2016)

Me olemme susia (2020, suom. 2020)

EVIE WYLD

Me olemme susia

Suomentanut

ALEKSI MILONOFF

TAMMI
HELSINKI

Suomentaja kiittää valtion kirjallisuustoimikuntaa saamastaan tuesta.

When a Man Loves a Woman -kappaleen suomenkielinen versio
Pertti Repon suomennoista mukaillen.

Englanninkielinen alkuteos *The Bass Rock* ilmestyi
Isossa-Britanniassa 2020.

Copyright © 2020 by Evie Wylde

Suomenkielinen laitos © Aleksis Milonoff ja Tammi 2020

Tammi on osa Werner Söderström Osaakeyhtiötä.

Painettu EU:ssa

ISBN 978-952-04-1884-7

Wyldeille

Olin kuusivuotias ja ulkoilutin äidin kanssa Booeya rannalla mustan kivikon ja vaalean kylmän hiekan keskellä, missä äiti ja isä olivat eläneet lapsuutensa. Siellä oli aina kylmä – kesälläkin pidettiin villapaitoja, ja nenät vuotivat ja karheutuivat, kun niitä pyyhittiin aina hihaan. Mutta nyt oli marraskuu ja tuuli oli niin navakka että koira kulki vierellämme korvat painuksissa ja silmät sirrillään. Näin, miten hiekan pintakerros vilisti pois ja ranta muisuttu lepattavaa jättilakanaa.

Etsimme nousuveden tuoman sälän seasta posliinikotilon kuoria. Puristin nyrkissäni kahta lokinkaulan valkoista. Äiti oli tarkkasilmäisempi ja oli löytänyt jo kuusi. Tunsin, miten voitonhuumani hiipui.

Vuorovesilammikossa rantakivien lomassa lojui pullottava musta matkalaukku. Vetoketju oli antanut periksi, ja auenneesta kohdasta pilkisti kaksi punakyntistä sormeä; kolmannen paikalla oli pelkkä harmaa rystynen. Sormentynkä oli kuin vanhan nukkekotini kipsinen pienoiskinkku. Merivesi oli imaissut rystyisestä värin ja jäljellä oli vain kylmänharmaata ja valkoinen luu. Ehkä luu sai sen näyttämään pieneltä kinkulta. Huitaisin kasvoiltani jotain, ja samassa laukusta lehahti kärpäsiä sankkana ja raskaana pilvenä.

Äiti oli jossain selkäni takana – ”Löytyi”, hän huusi, ”taas löytyi yksi” – sitten haju, kuin kuollut kissa savupiipussa keskellä kesää, niin leveä ja pitkä, ettei sen takaa nähnyt mitään.

Äiti tuli luokseni. ”Mitä...”

Tuijotin sormia ja yritin ymmärtää näkyä samalla kun äiti kiskoi minua käsivarresta. ”Pois, pois”, hän sanoi syljeskellen hiekkaan, ”älä katso, tule pois”. Mutta mitä enemmän katsoin, sitä enemmän näin, ja valkoisten sormien välistä kurkisti silmä, joka tuntui katsovan minua, tietävän minusta jotain, esittävän kysymyksen ja antavan vastauksen. Muistikuvassani, joka on lapsen ja epäluotettava, silmä räpsähtää.

The Lamb

I

Pieni ruokakauppa Musselburghissa on auki kymmeneen, mutta henkilökunta katsoo minua pahasti kun astun sisään 21.35. Voin kuvitella, miltä näytän kahdeksan tunnin ajomatkan jälkeen. Olen huuhdellut kasvat huoltoasemalla Durhamin lähellä ja tukka on kuivunut kummallisesti. Näytän niin epäsiistiltä että kävisin myymälävarkaasta.

Olen pysäköinyt pankkiautomaattien viereen, että muistaisin nostaa lähtiessä käteistä, koska talon lähellä olevissa kaupoissa eivät käy kortit.

Viivyn pitkään hedelmä- ja vihannesosastolla. Siellä on chilejä ja tuoretta inkivääriä, ja mietin mitä voisin keksiä niistä. Otan kuitenkin sitruunatimjamia. Ehkä paistan huomenna broilerin. Tai pari broilerin koipea. Olen huono ruoanlaittaja – suosin koipia, koska ne eivät kuivu jos unohdan ne.

Hedelmissä liioittelen aina, mutta niistä on vaikea olla innostumatta. Kaupassa on kaikenvärisiä luumuja Keniasta – keltaisia, oransseja, violetteja ja mustia – ja

otan rasian jokaista. Se tarkoittaa kolmeakymmentä luumua viikossa eli vähän yli neljää päivässä. Se voisi onnistua: kaksi aamulla ja kaksi illalla. Jos osaisin säilöä, säilöisin purkillisen jokaista lajia ja vain katselisin niitä. Mutta ne homehtuisivat niin kuin tekemäni chiliöljy, joka muuttui pullossa mustaksi. Säilömisessä menee aina jotain olennaista pieleen. Varmaankin hygienia. Jatkan matkaa ja yritän keksiä uutta ja mielenkiintoista syötävää, mutta kun tulen pakasteosastolle, ostoskärryissä on spagettia, tomaattimurskaa ja säilykesimpukoita. Rasia munia, joita en tule ikinä käyttämään, viipaloitua tummaa leipää ja kasvikset. En halua syödä mitään niistä nyt illalla. Mutta ostoksista henkiä tietynlainen kypsyy: tämä nainen tuli tänne töihin ja tekee perheelleen palveluksen, eikä päinvastoin. Tämä on eri ihminen kuin se, joka nukkui kesäkuussa päivittäin vähintään kahtentoista. Ei käynyt töissä, ei tavannut ystäviään eikä vastannut puhelimeen. Se, jonka sisko joutui viemään sairaalaan, kun henki ei enää kulkenut ja suusta tuli pelkkää mölinää. Tämä nainen ei viettänyt viikkoa huoneessa, josta puuttuivat terävät kulmat ja jonka ovesta luki *Ei mitään ruokailuvälineitä (ei edes teelusikoita!)*.

Kaiuttimista kuulutetaan, että kauppa suljetaan viiden minuutin kuluttua, ja tuntuu kuin viesti olisi osoitettu vain minulle.

Kun olen pakasteosastolla, jossa kuuluu käydä aina ostosten lopuksi, näen naisen. Hänellä ei ole kärryjä eikä koriakaan; hän katselee jäätelöpuikkoja. Hän ottaa kalliin

paketin, jossa on neljä minttujäätelöä. Kannessa on naisen iso ja hävytön suu, joka murtaa suklaakuorrutuksen rikki.

Hänen huuliensa välissä odottaa sytyttämätön tupakka ja hänellä on pinkkiä huulipunaa ja pitkä kihara tukka, joka on tupeerattu ja lakattu. Hän kysyy hymyillen: ”Vai sittenkin jätskiä iltapalaksi?”, ja hermostun niin että punastun, nauran liian kovaa ja vastaan vain: ”Luumuja.” Hän hymyilee. Sitten hän kääntyy ja lähtee. Kuulen koko illan päässäni *luumuja*.

Pakastehyllyjen päädyssä myydään Mr Freezen Jubbly-appelsiinimehujäitä. Kun minä ja Katherine olimme pieniä ja isä oli erityisen hyvällä päällä ja halusi välttämättä saada meidät nauramaan, hän lauloi lapsuudesta tuttua mainoslaulua: *Lovely jubbly, lovely jubbly orange drink*. Vaikea sanoa, miksi juuri se nauratti meitä niin paljon, mutta ehkä itse laulua tärkeämpää oli isän halu naurattaa meitä. Jähmetyn joka tapauksessa paikoilleni, koska käsitän, etten kuule enää ikinä isän laulavan sitä. Tällaisia pieniä oivalluksia tulee joka päivä. Olen unohtanut ne helvetin broilerinkoivet ja viiletän takaisin lihapakasteiden luo, mutta kaikki hyvät ovat loppuneet ja jäljellä on vain hirveän elämän eläneitä kalanmakuisia kanoja. Otan sardiinipurkin ja palautan kasvikset hyllyyn. Emmentaljuustoa valmiiksi viipaloituna sekä suklaapatukka ja selleriä, ihan vain näön vuoksi.

Ainoastaan yksi kassa on auki, ja me muutamat jonottajat yritämme näyttää siltä ettemme käy yleensä kaupassa niin myöhään. Selailen aikakauslehteä. Siinä on valokuva, jossa tuima mies painaa peukaloa ylähuuleensa

esitelläkseen kalvosinnappejaan tai kelloaan. Hän rypistää otsaansa tavalla, jonka on kai tarkoitus olla seksikäs. Miehen edessä seisoo kalpea tikkulaiha tyttö, jolla on keskijakaus ja punaiseksi rusetiksi maalatut huulet, kuin pysähtynyt marionetti. Tyttö tuijottaa surullisena kaukaisuuteen. Hän on kuvassa tuiman kalvosinnappimiehen katseltavana, mutta ei katomassa takaisin.

Kuulen äidin äänen päässäni: *Miksi nämä naiset haluavat näyttää peuroilta ajovaloissa? Miksi nämä miehet haluavat näyttää siltä että nauravat liian kovaa julkisilla paikoilla?*

Onneksi en joudu enää jatkuvasti miettimään, miten muut reagoivat tai eivät reagoi vartalooni ja kasvoihini. Olen tavallaan vanhempi kuin äitini, koska minun iässäni äiti sentään osallistui omaan elämäänsä – hänellä oli mies ja lapsia – ja sitten hän menetti osan siitä ja elää nyt yksin työnsä parissa kuin se olisi aina ollut hänen elämänsä tarkoitus. Viimeiset yhdeksän kuukautta hän on työstänyt Ranskan myrkkysieniä. Asuntoni ainoa taulu on äidin kolme vuotta sitten antama tupaantuliaislahja, piirros punakärpässienestä, jonka edessä on kampasarviainen osoittamassa mittakaavaa. Taulu nojaa seinään makuuhuoneessani. Sen takana saattaa pesiä hämähäkki. Äidille yksin elämisestä on tullut uusi alku. Hänen kotinsa on siisti. Hän syö mitä haluaa silloin kuin haluaa, ensin ei mitään koko päivänä ja sitten taskuravun kuorestaan yhdeltätoista illalla, tai napsii aamiaiseksi kylmiä pakasteherneitä kuin pähkinöitä. Ihailen äidin sinkkuelämää, jonka hän on omaksunut isän kuoleman jälkeen. Minäkin voisin tähdätä siihen, mutta ilman leskeyttä.

Välillä olisi kyllä kivaa panna, antaa ja saada.

Katselen joskus netistä vapaita miehiä ja naisia; katselen aina minua vanhempia, mutta en sen takia, että etsisin kypsiä ja kokeneita, vaan sen takia että nuoremmilla on profiileissaan suodattimet vanhoille, jollainen minustakin, nipin napin nelikymppisestä, on yhtäkkiä tullut.

Olen saanut muutaman osuman: Steven Harringaysta, 56, Philip Claptonista, 49; Isabella Hampsteadista, 62. Jos joku, esimerkiksi Marco Tootingista, 36, ei käytä suodattimia, kyse on mahdollisesti fetisismistä. Poistin sovelluksen, kun puhelimeni muisti kävi vähiin, ja tein sen siskoni nähden, jotta hän sai nakella niskojaan ja huokailla tuohtuneena.

Kassan nainen sanoo ”Iltaa” kuin ottaisi minut vastaan poliisiasemalla.

Kun kävelen pienen ostoskassini kanssa autolleni, näen jäätelönaisen seisovan heti liukuovien ulkopuolella. Hän syö toisella kädellä jäätelöpuikkoa ja rummuttaa toisen käden pitkillä kynsillä pakettia. Parkkipaikalla on vain minun autoni. Arvelen, että nainen odottaa kyytiä. Yritän olla katsomatta häneen päin. ”Hei!” hän huutaa. Hymyilen mutta vältän katsekontaktia. Aikooko hän avata taas keskustelun? Pitäisikö minun selittää luumut?

”Hei!” hän huutaa taas. ”Hauska nähdä! Mitä kuuluu?” Hän puhuu kuin tuntisimme toisemme.

Ehkä hän haluaa rahaa. Yhtäkkiä tunnen itseni hyvin yksinäiseksi siinä parkkipaikalla – vilkaisen vartijaa, joka

on alkanut sulkea ovia, mutta hän ei katso minuun päin.

”Sori, mutta me ei kyllä tunneta”, sanon ja alan kiirehtiä autolle – en nosta tänään rahaa.

”Ei niin”, nainen kuiskaa hölkättyään minut kiinni, ”mutta esitä että tunnetaan, autosi takana lymyää mies.” Pysähdyn, ja nainen törmää minuun. En näe auton luona ketään, mutta pankkiautomaatit on valaistu kirkkaasti, ja pimeys niiden ympärillä on tavallista syvempää.

”Ostin sulle jätskiä”, nainen sanoo kovaan ääneen. Hän antaa minulle jäätelöpuikon. Otan sen enempää miettimättä.

”Mitä tehdään? Pyydetäänkö vartija?” Samalla kun kuiskaan tämän, marketin valot sammuvat.

En vielä näen ketään, ja alan äkkiä aavistaa pahaa. Kuka käy näin myöhään kaupassa ilman autoa ja ostaa vain jäätelöä? Se ei ole normaalia. Pitää mennä autoon, ajattelen, pitää päästä naisesta eroon ja antaa jäätelö takaisin, koska se tekee tilanteesta sekä fyysisesti että henkisesti hankalan. Painan takaluukun auki, ja nainen sanoo: ”Todella pitkästä aikaa. Ei olla nähty koulun jälkeen. Mitä mimmi on puuhaillut?”

Avaan suuni häkeltyneenä, ja kun hapuilen vastausta, vaikka tiedän sen turhaksi, koska emme ole oikeasti käyneet koulua yhdessä, pimeydestä auton toiselta puolelta nousee hahmo. Näen vain, että miehellä on tummat vaatteet ja käsi takintaskussa ja hän loittonee meistä nopeasti mutta ei juosten. Jähmetyn paikalleni ja katson hänen peräänsä sydän kurkussa. Minulla on sellainen kauhea tunne, että voisin itkeä.

”Vittu mikä hyypiö”, nainen sanoo ja avaa uuden jäätelön.

”Pitäisikö kertoa jollekin?” kysyn.

”Kertoa mitä? Että joku mies pelottelee meitä? Kuule voin sanoa, että pelottavia miehiä on kaikkialla.”

”Siis kiitos tosi paljon. Anteeksi, en vain tajunnut tilannetta.”

”Hei, nou hätä”, nainen sanoo.

”Tässä sun jätski”, sanon.

”Heh!” hän sanoo. ”Pidä vaan – mulla on vielä kaksi.” Hän puraisee uutta jäätelöä, ja suklaakuorrute risah-
taa. ”No, pärjäile”, hän sanoo ja lähtee kävelemään pää-
tielle.

”Odot. Mitä jos se mies tulee takaisin?” sanon.
”Haluatko kyydin jonnekin?” En yleensä tarjoa ventovieraalle kyytiä mihinkään vuorokaudenaikaan, en varsinkaan pimeällä, mutta sanottu mikä sanottu.

Nainen kääntyy ja hymyilee.

”Itse asiassa haluaisin. Mahtavaa.”

Autossa mietin, mitä oikein teen.

”Haittaako?” hän kysyy osoittaen jäätelöään.

”Ei haittaa.”

Ajan pois parkkipaikalta ja lähden nousemaan ylä-
mäkeen.

”Pössyissä pitää aina saada jätskiä.”

Hän antaa ajo-ohjeita ja kertoo, mistä on kotoisin, mutta unohdan sen heti.

”Se on paska paikka”, hän sanoo. ”Ja olen vielä sen paskimmasta osasta.”

Nyökkään. En keksi yhtäkään kysymystä. Rannikolle johtavalla tiellä ei ole katulamppuja, eivätkä pitkät valot ole toimineet autossa vuosiin. Pelkään että näen kohta, miten joku luikkii perässämme silmät takavalojen loisteesta punaisina. Nainen ei vaikuta olevan moksiskaan parkkipaikan tapahtumista. Minä kaipaen kotiin kuin yksitoistavuotias lapsi.

”Mitä hommaat?” hän kysyy.

”Freelacejuttuja.” Yritän saada isotätini ja isoäitini talon siivoamisen kuulostamaan työltä. ”Lähinnä arki-tointijuttuja. Olen täällä vain viikonlopun, aloittelen uutta projektia.” Kakistan kurkkua pitkästi.

”Siistiä!” nainen sanoo. ”Taidetta vai?”

”Joo. Ja muita juttuja.”

Olen sanonut liian monta kertaa ”juttuja”.

”Siistiä. Mäkin tykkään taiteesta.”

Pitkä hiljaisuus.

”Miten päädyit alalle?”

”Valmistuin taidehistoriasta”, mikä on melkein totta, opiskelin sitä vuoden, mutta sen mahdollinen vaikutus elämäni suuntaan tuntuu hyvin vähäiseltä. ”Äitini tekee kasviopillisiä kuvituksia, eli se on tavallaan verissä.” Paitsi ettei oikeasti ole. Saadakseni vähän jalansijaa olen vähällä kertoa, että isäni kuoli äskettäin, niin kuin isä olisi kuollut aamulla ja olisi oikeastaan uskomatonta että jaksan vielä painaa, mutta ei se enää kahden vuoden jälkeen mene läpi. *On aika jatkaa elämää.* Ei kukaan niin sanoisi mutta sen näkisi ilmeestä.

”Siis piirtääkö se kasveja?”

”Joo. Tai oikeastaan sieniä.”

”Jep”, hän sanoo. Sitten tulee taas hiljaista.

Tajuun liian myöhään, että minun pitäisi kysyä hänenkin työstään; hiljaisuus on kuitenkin päättänyt keskustelun. Alkaa kevyt sade.

”Olen Maggie. Se ei ole lyhenne mistään. Pelkkä Maggie”, hän sanoo.

”Viv. Eli Viviane.”

”Ensimmäinen Viviane, jonka olen tavannut”, hän sanoo ja kuulostaa aidosti yllättyneeltä. Koen tarvetta selittää.

”Äidin mielestä nimi kuulosti terävältä.”

”Heh!” hän sanoo. ”Mun äidin mielestä Maggie kuulosti pörröiseltä linnunpoikaselta.”

En keksi muita puheenaiheita tai muuta sanottavaa. En haluaisi puhua äidistä.

Kun olemme rantakadulla golfkentän kohdalla, Maggie pyytää minua pysähtymään.

”Jatkan tästä. Pieni kuutamokävely.”

”Oletko varma?”

Hän ojentaa kätensä, ja kättelemme kuin olisimme lyöneet kaupat lukkoon.

”Nähdään.” Tiellä ei ole muita autoja, ja katson, miten hän katoaa rennosti ja vaivattomasti alamäkeen kohti rantaa, kuin kävelisi musiikin tahtiin. Kuulen, miten aallot lyövät pimeässä Bass Rockin saarta vasten, mutta en näe sitä.

II

Ruth osti lihakaupasta kulmapaistia. Hän aikoi tehdä piirakkaa. Hän oli tuntenut koko päivän nenässään Bettyn valmistaman lihapateen hajun – ilmeisesti se oli suosittua Skotlannissa, sillä sitä oli ujutettu ruokapöytään ainakin neljä kertaa niinä viitenä viikkona, kun he olivat asuneet talossa. Sillä oli samanlainen lannistava vaikutus kuin kalalaatikolla kotona. Ajatus Bettyn pateesta höyrykattilassa kuvotti Ruthia. Hän tekisi tavallista lihapiirakkaa perunoiden ja ruusupapujen kera. Se oli yksi niistä harvoista illallisresepteistä, joita hänellä oli kalenterinsa takasivuilla. Ehkä hän tekisi myös sokerikakkua pojille. Maistuisiko se heille vai tuntuisiko se lahjonnalta?

Hän tuli siihen tulokseen, että tällaisia asioita saattoi miettiä liikaa.

Oli kirkas päivä, myöhäiskesän rippeitä, paljain päin ei tarjennut, mutta aurinko lämmitti selkää niin, että kun Ruth oli kävellyt kaupungin raitin päästä päähän, hän oli jo hikinen ja joutui jäämään hetkeksi maauimalan betonirappusille katselemaan uimareita, joiden raajat

EVIE WYLD (s. 1980) on yksi ikäpolvensa lahjakkaimmista kirjailijoista. Hänen ensimmäinen suomennettu romaaninsa *Kaikki laulavat linnut* voitti arvostetun Miles Franklin Awardin sekä EU:n kirjallisuuspalkinnon. Wyldia on verrattu Ian McEwaniin, Cormac McCarthyyn ja Alice Munroon. Australiassa ja Isossa-Britanniassa kasvanut Wyld asuu Lontoossa ja työskentelee kirjakaupassa.

Miehen surmaama nainen. Toinen. Kolmas.
Heitä on lukemattomia. Rajun runollinen
romaanin murjoo mustelmille kysyessään:
kuinka arvoton on naisen elämä?

”Wyldin teksti hohtaa ja hävittää.” THE FINANCIAL TIMES

”Raivokas ja kipeää tekevä lukukokemus.” THE GUARDIAN

”Wyldin seitinkevä proosa on kaunista jopa
murhaa kuvaillessaan.” EVENING STANDARD

Päällys: Emmi Kyytösen

